

Nem szeretem a „mi lett volna, ha...”-kérdéseket

Beszélgetés Boros Violával

JANKÓ JUDIT

Boros Viola művészi pályájának nagy részét Németországban töltötte, 2008-ban költözött vissza Magyarországra. Idén nyáron két kiállítási anyaggal is jelentkezett. Expresszív kertképeit Szentendrén lehetett látni, Frida Kahlo által ihletett anyagának azonban kalandosabb sors jutott, a tárlat technikai okok miatt elmaradt. Mi azért elbeszélgettünk vele pályájáról, a művészetről, kertekről és képekről.

Az eredeti terv szerint a Magyar Nemzeti Galéria Frida Kahlo-kiállításával párhuzamosan a Dísz téren található De la Motte Palotában lett volna egy kiállításod *Frida és én* címmel. Miért maradt el?

BOROS VIOLA: A pontos okokat nem ismerem, először csak a megnyitói időpontja húzódott, aztán pénzügyi hiányra hivatkozva az egészet lemondták.

2017-ben két Frida Fiestas-kiállításod is volt Fajgerné Dudás Andreával közösen, Szombathelyen és a veszprémi Csikász Galériában. Miért épp Frida Kahlo?

B. V.: 2015-ben kezdtem el festeni Fridát, mert érdekelt szürreális, egzotikus képi világa.

Korábban volt egy naplószerű anyagom, amelyben egy Minotaurus volt a főszereplő – Minotaurus a konyhában, Minotaurus zuhanyozik, Minotaurus éjszaka fürdik a tengerben, Minotaurus abszintot iszik, Minotaurus a labirintusban, az anyjával stb. Amolyan vicces képek voltak ezek, még Németországban születtek.

Később – talán a politológus férjem hatására – a Minotaurus elkezdett napi politikai történésekre reflektálni. Amikor hazajöttünk, több méteres nagyságot is elérő vászonra ragasztott textilkollázsokat készítettem, ezek az absztrakt-expresszionista festéssel rokonítható művek voltak, de hiányzott belőlük a narratíva. Így egy ponton visszatért a narráló Minotaurus, aztán azt vettem észre, hogy felváltotta őt Frida. Két Frida Fiestas-kiállításom is volt 2017-ben, Bordács Andrea esztéta volt ezeknek a kurátora, ő hozott össze minket a kiállítások kapcsán Fajgerné Dudás Andival. Míg a Szombathelyi Képtár hatalmas terei lehetővé tették az összes nagy méretű, Fridával kapcsolatos képem kiállítását (*Amit a víz adott nekem, 1954, A sebzett szarvas, FutureLab*), addig a veszprémi Csikász Galéria boltíves terei a bensőségebb munkáknak voltak optimálisak. Itt lehetőség volt egy zárt térben a *Lampedusa* című fekete, fényes installáció létrehozására is. Nem gondoltam volna, hogy Frida ilyen sokáig velem marad, még idén is számos új munkámat inspirálta, és a kertképeimhez is sok köze van.

Míg a Minotaurus inkább társadalmi kérdésekre reflektál, a Frida-képek személyes gyökerűek. Frida te vagy?

B. V.: Frida én is vagyok. Van, amikor mindketten szerepelünk a képen. Nagyon szeretem a *Testvérem a szenvedésben* című képet a csimpánzokkal. Nekem is van egy csomó állatom, bár épp csimpánz nincsen, de a képen szereplő fohász – „Testvérem a szenvedésben, segíts nekem!” – a sorozat kulcsmondata. Összeköt minket Fridával a női testi szenvedés, az egészségügyi problémák sora, melyekből sajnos nekem is kijutott. Közös még bennünk az erős érzékiség és szexualitás, nagyon fontos a nőiesség megélése, az öltözködés, az ékszerek, még a dísznökat is talpig sminkben etetem.



Boros Viola

Német férjeddal majd 30 évig külföldön éltél. Miért költöztél haza?

B. V.: Tervben volt, hogy itthon is éljünk, elsősorban a gyerekeink miatt, hogy ezt a világot is megismerjék. Itthon nekem optimálisak a munkalehetőségeim: nagy műterem, kert, nyugalom... Németországban is végig festettem, kiállítottam. Galériák képviseltek, majd jött egy nagy lehetőség, meghívtak a hannoveri vásárra. Felfigyelt rám egy befektető, és felkért egy nagy volumenű munkára: egy wuppertali többemeletes irodaházba kellett képek. Elhívtam még három német művészbarátomat, megcsináltuk, és a végén mindegyik képet egyszerre megvették. Ezek jórészt az állatos képeim voltak. Az állatok halálával foglalkozó munkáimat még a szakközépben kezdtem. Vidéki lány vagyok, gyerekkoromtól gyönyörűnek láttam a levágott csirke-, kacsafejét, amikor édesanyám baromfit tisztított, vagy az apu által kifogott halakat. Hamar el is kezdtem rajzolni, festeni ezeket. Az étel esztétikája is mindig foglalkoztatott, hatalmas tortákat, édességeket



fotó: Boros Viola

BOROS VIOLA: *The Big Green Summer*, 2017, akril, karton, 300×800 cm

festettem meg kétméteresben azt boncolgatva, hogy az édes mennyire giccses vagy esztétikus. Ilyen barokkos csendéleteket mostanában is tervezek.

Az állati halálnak is van egy esztétikája. Pont azt a részt dobjuk el egy állatból, ami az életért, az érzésekért, az érzelmekért felelős: a fejét! Amiben a gondolatok, az idegek kulminálnak. A mozgás, a szépség, a gondolatok a szemétre kerülnek. Ha a szomszédnál disznóvágás volt, a levágott fejet lefotóztam és megfestettem, amely a festés által egyre inkább absztrahálódott, és a végén már nagyon kevésbé volt disznófej, de jól mutatott 3×4 méterben, rózsaszín alapon véres piros foltként. Az állatvédelem akkor Németországban főtema volt. Rendszeresen mutatták a médiában, hogyan szállítják a marhákat Olaszországba, összezúfolva egy platón, vagy miként emelik be őket bal mellső lábuknál fogva az Algériába tartó hajókra. Engem is foglalkoztatott, milyen lehetetlen körülmények közt zajlik az állattartás. 1988-ban meghívtak Padernbornba a *Tiersterben* című

kiállításra az akkori német nagy sztárok, Gerhard Richter, Marcus Lüpertz közé kiállítani az állatos képeimet. Egy videóinstalációmat is bemutatatták egy marha otthoni levágásáról, amikor két-három férfi nekiesik az állatnak. Ezt terhesen, egy kút mögé elbújva filmeztem, kézi kamerával. Brutális volt, csak azért tudtam lefilmezni, mert kamerán keresztül nézve teljesen más, mint ha élőben nézed, a kamera mintegy elidegenítő eszközként jelent meg számomra. Ez a téma akkor nagyon beletalált a korszellembe. Utána jött a naplószerű festés a Minotaurusszal, az erős emberállattal, aki egyszerre az állati ösztönök, illetve az emberi értelem és morál képviselője is. Minden nap megnéztem az újságban, mi történt, és ami feljött Angela Merkeltől Barack Obamáig, azzal foglalkoztam.

Milyennek látod a hazai szakmai közeget? Lett egy vágyad visszakeveredni a helyedre, de hová? Hol a helyed?

B. V.: A helyem ott van, ahol én vagyok. Magyarországon beszűkülni látom a kiállítási lehetőségeket. Van módom Németországban és Franciaországban múzeumokban, galériákban kiállítani (most januárban is részt vettem Párizsban egy csoportos kiállításon), de nagy a verseny, sok a művész. Ugyanakkor közeli terveimhez tartozik, hogy egy alkotói munka keretében valahogyan feldolgozzam ezt a Magyarországról Németországba és vissza Magyarországra költözésem, a kultúrák közti ingázást, a kiszakadást az ismertből, és újra megtalálni a helyemet. Ez egyszer is nagy kihívás, kétszer meg pláne, főleg hogy közben én is és a régi hely is változott. Visszatekintő, izgalmas projekt lesz.



Fotó: Boros Viola

BOROS VIOLA: *Saját éden*, 2018, installáció, vegyes technika (Szentendre)

Könnyen dolgozol?

B. V.: Hullámzóan. Ha elkezdek festeni, és jól megy, akkor hetekre befeleledkezem, és megszűnik a külvilág. Aztán elfáradok, és leállok, a pihenőidő pedig különböző hosszúságú. De vannak nagyon intenzív periódusaim.

Mi izgat aktuálisan?

B. V.: Az élet misztériuma, a születés, a halál. És itt visszaérkeztünk Frida Kahlóhoz: a Földanya ölelése, a természet, a natúra

lenyűgöző volta érdekel. A kertben sem vágok ki semmit, hagyom, hogy burjánozzon minden, ahogyan akar. A természet az, ami nem hagy nyugton, és most jön az ősz, az elhaló természet. Nekem is nagyon fontos a kert, mint Fridának, minden reggel amikor felkelek, teszek egy sétát a kertemben, és megnézem, mi változott. Ez egy nagy misztérium. Örök rejtély egy kert, ott van valami, nem tudod mi az, honnan fújta hozzád a szél, mit akar. Ott van, és lehet, hogy egy év alatt óriási bozótta nő. Én nagyon tisztелеm az életet, állatot sem ölök. Eső után rengeteg csiga van nálunk, egyszerűen csak elrakom az útból. A hangyát sem ölöm

meg. Szerintem nincs jogunk elvenni másnak az életét. Épp most olvastam, bebizonyították, hogy az erdő fái is kommunikálnak egymással, segítenek egymásnak. A *Saját éden* című kiállításom az Art Capitalon, Szentendréen, aminek szintén Bordács Andrea volt a kurátora, erre az érzésre reflektál. Úgy gondolom, ezt a témát még nem tudom elengedni, mert a kert sosem csak burjánzó vegetáció, hanem életfelfogás, lelkiállapot is. „A kert a nyers, megzabolázhatatlan erő, a misztikus növekedés maga – ahogy egy kicsi mag képessé válik hatalmas területeket benőni – de a biztonság terepe is” – ezt Andrea írta a kiállításomhoz, és szépen összefoglalta azt is, mit jelentett a kert a különböző művészettörténelmi korszakokban. A kiállítás két markáns része külön mutatja be a nappali burjánzó kertet ready made művekként felfogható igazi növényekkel és a titokzatos, sejtelmes éjszakai kertet a foszforeszkáló virágokkal.

Az édenkert a védett, körülhatárolt hely szimbóluma, szembeállítva a félelmetes külső világgal. Az ember vágycik a tudásra, ami kintről jön, erről nem tud lemondani, de visszavágyik biztonságos édenkertjébe, ezért kénytelen újra és újra megteremteni a saját édenét, ahol feltöltődik. Nekem most a valóságban is van egy ilyen kertem, és még van vele dolgom.